

ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ПРОМИСЛОВОСТІ МАРІУПОЛЯ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Донецька область довгий час вважалась «житницею» у всіх напрямках. Це і аграрний сектор і промисловість, і туризм, і хімічна галузь, і як значимий інфраструктурний об'єкт. Але, з часом і завдяки процесам, які пов'язані з тим, що довгий час з території Донбасу вижималися «останні соки», все обладнання, яке є на промислових підприємствах, так і самі промислові підприємства вже є технологічно застарілими.

Обсяги промислового виробництва: у Донецькій області у 2013 р., січні-грудні 2014 р. січні-грудні 2015 р. порівняно з попереднім періодом цей показник складав від 65% до 68%. А у січні-серпні 2016 р. порівняно із січнем-серпнем 2015 р. цей показник зріс до 106,9%. Показники промисловості Луганської області, які зазвичай мали високі значення порівняно з іншими регіонами України, починаючи з 2014 р. також почали погіршуватись: вже на кінець 2015 р. індекс промислової продукції складав 34% до обсягів промислової продукції 2014 р. Однак, у січні-липні 2016 р. ситуація значно покращилась: порівняно з січнем-липнем 2015 р.: показник склав 175,0%. [1]

Так Волошин В.С., зазначає, що понад 70% використовуваних технологій в країні застаріли. Ступінь модернізації, наприклад, в цілому по металургійній промисловості за останнє десятиліття не дотягував до 5%, в гірничодобувній галузі - 0,5-3%, в енергетиці - 6%, на транспорті - 11%. Рівень зносу основних фондів в цілому по країні становить 65%, а в окремих галузях, наприклад, у гірському видобутку, реально досягає 90%. [2]

За даними державної інспекції цивільного захисту та техногенної безпеки України, в країні 21,5 тис. промислових об'єктів потенційно небезпечні, з них принаймні 6,5 тис. аварійно небезпечні, здатні до створення техногенних катастроф в будь-який момент часу. Тільки в хімічній промисловості зберігається 235 тис. тонн небезпечних хімічних речовин, зокрема, 70 тис. тонн аміаку, 8 тис. тонн хлору. У зоні ризику майже 20 млн. жителів України. За даними В. Стецького, українські підприємства витрачають на засоби безпеки не більше 1% річного доходу. Для порівняння, американські хімічні підприємства зобов'язані нести подібні витрати в розмірі 30% річного доходу. [2]

Таким чином, перед Україною постає проблема застарілого обладнання і неможливість випускати високоякісну продукцію. Ми продовжуємо проводити політику сировинного експорту.

Наступною проблемою є дестабілізація суспільно-економічної ситуації, в останні роки значно посилилась значимість ідей суспільного буття для Донбасу та Приазов'я; однак спільно з подальшою соціально-економічною кризою це призвело до негативних наслідків спочатку для самих областей Донбасу, а далі й для України в цілому. [1]

Так, за останні три роки значно знизився валовий регіональний продукт Донецької області. За 2015 р. ВРП Донецької області склав 5,8 %, а за 2012 р. він складав майже 12% у ВВП країни. Падіння склало практично 2 рази.

Через підвищення ціни на газ та нестабільну ситуацію в регіоні випуск промислової продукції в 2015 р. зменшився в 2 рази. Це найгірший показник по всіх регіонах. Обсяг металургійної промисловості скоротився на 40%, машинобудівної - на 43%, обсяг виробництва коксу та нафтопродуктів - в 2 рази, видобутку вугілля і руди - в 2,5 рази, обсяг виробництва хімічної продукції - в 4 рази, а харчової та тютюнової - в 3,2%.

Обсяг виробництва сільськогосподарської продукції зменшився на 33% в порівнянні з 2014 р. Виробництво м'яса зменшилось на 20%, а молока - на 23%.

⁴² Ph.D., доцент, кафедра «Стратегічне планування», Господарська Академія ім. Д.А.Ценова (м.Свіштов, Болгарія)

⁴³ завідувач кафедри економічної теорії та підприємництва, ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет», доцент, к.е.н.

Експорт продукції з Донецької області зменшився в 2,5 рази. Найбільшими імпортерами продукції з Донецької області стали Італія і Туреччина. Обсяг експорту в Росію зменшився на 12% від загального обсягу експорту області. Раніше експорт в РФ був лідируючим, тепер же він займає 3-є місце.

Чисельність офіційних безробітних становить 23 тис. чол. Це на 3% більше показників 2014 року. Ціни на продукти і послуги в порівнянні з 2014 роком зросли на 38%.

Частка металургійного виробництва в економіці Маріуполя у докризовий період складала 73%, машинобудівного - 22%, тому спад виробництва серйозно вплинув не тільки на стан промислової галузі, а й на всі сфери життєдіяльності міста.

Для успішного розвитку міста необхідні: висока зацікавленість розвитку території з боку місцевої влади і їх співпраця з містоутворюючим підприємством (підприємствами) і всіма економічними агентами; подолання моноструктурної економіки міста за допомогою її диверсифікації, кластерного розвитку, реалізації пріоритетних інвестиційних проєктів; сприяння розвитку малого та середнього підприємництва, залучення малих підприємств в сферу промислового виробництва і послуг. Активне стимулювання підприємництва: курси перепідготовки, організація бізнес-інкубаторів, створення нових виробництв містоутворюючими підприємством, податкові пільги, тощо; розвиток освітнього і наукового сектора (університети, дослідницькі центри, тощо). Розвинений освітній сектор є великим роботодавцем, що допомагає знизити безробіття в місті. Вищі навчальні заклади також є великими науковими центрами, стимулюють розвиток високотехнологічного сектора; розвиток сфери послуг, в тому числі туризму. Проєкти по реалізації туристичного та рекреаційного потенціалу тягнуть за собою розвиток інфраструктури, благоустрою міста, екологічні заходи; розвиток інфраструктури міста. Розвинена інфраструктура дозволяє знизити соціальну напруженість в місті, створити зручності для життя і ведення бізнесу.

Можливими напрямками диверсифікації економіки м. Маріуполя: створення особливих економічних зон, зокрема, туристсько-рекреаційного типу на узбережжі Азовського моря; розвиток агропромислового комплексу, де особливу роль в системі програмних заходів повинно відводитися організації пунктів прийому продукції, виробленої в рамках самозайнятості населення (сільськогосподарської, рибної продукції та м'ясної) на базі створеного в Маріуполі ринку "Азовський", який має європейську ліцензію і внесений до числа європейських оптових ринків. Перший крок в цьому напрямку вже зроблений, ринок «Азовський» оснащений спеціальними холодильними камерами і приміщеннями для зберігання продукції, другим - має стати створення на його базі переробного центру з кількома виробничими лініями для первинної переробки сільськогосподарської продукції (м'яса, риби, овочів), її подальшого охолодження (заморожування) і пакування (вакуумування). І таким чином підготувати базу для створення кластеру «Маріупольський харчовик».

Диверсифікація - це різнобічний і багатогранний процес, який за своєю специфікою є складним, але в той же час і дуже практичним як варіант розвитку. Обираючи стратегію диверсифікації, необхідно орієнтуватися на практичну реалізацію розробленої мети, постійний аналіз поточної ситуації, оцінку конкурентної позиції і привабливості галузей з урахуванням переваг і недоліків застосування цієї стратегії.

Список використаних джерел:

1. Регулювання соціально-економічного розвитку Донбасу за умов гібридної війни [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/roz_Donbasu-8ba0f.pdf

2. Волошин В.С. Технический базис общества и его экологическая безопасность /В.С. Волошин, Л.Г. Капранова // Проблемы и перспективы развития сотрудничества между странами Юго-Восточной Европы в рамках Черноморского экономического сотрудничества и ГУАМ.- сб. науч тр. – Ростов-на-Дону-Донецк: ДонНУ, РФ НИСИ в г. Донецке, 2013. – С. 86 - 93.